

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DERGİSİ

1

Atatürk Üniversitesi Basımevi — ERZURUM, 1993

AZMİZADE HALETİ'DEN BİR MERSİYE

Dr. Cevat YERDELEN (x)

Mersiye, Divan Edebiyatında bir nazım türüdür. Ünlü veya sevilen bir kişinin ölümünden duyulan üzüntüyü dile getirirken, üstün özelliklerini belirterek kişileri öven bir nazımın adıdır.

Bir ölü ardından duyulan üzüntüyü anlatmak için şiir yazma geleneği edebiyatımızda çok eskiden beri vardır. İslamiyetten Önceki Türk Edebiyatı'nda yazılmış bu tür şiirlere "sagu" İslâmiyetin Etkisi Altındaki Halk Edebiyatındakilere "ağıt" Divan Edebiyatı'ndakilere de "Mersiye" denir.

Divan Edebiyatı'nda mesnevi, kaside, terci-i bend ve kıt'a nazım biçimleriyle de yazılan mersiyelerin çoğu "terkib-i bend" nazım şekliyle yazılmıştır. Haleti de mersiyesi için bu nazım biçimini seçmiştir. Haleti'nin mersiyesi onar beyitlik yedi bendden oluşmaktadır. Kafiye düzeni "aa xa xa xa bb" biçimindedir.

Dini ve tasavvufî Türk Edebiyatı'nda ehl-i beyt sevgisini anlatan, Hz. Hüseyin'in Kербela'da şehit edilışinden duyulan ıstırabı dile getiren, bu yolla müslümanlar arasında ki bağı kuvvetlendirmeye çalışan birçok eser yazılmıştır. Bu konuda yazılmış müstakil eserlere de "mâketel" denmiştir.

Haleti'nin mersiyesinde hakim olan duygu genç, çevresinde saygı uyandırmış, ana ve babasına güven kaynağı olabilecek nitelikteki bir evladın ölümünden duyulan derin ve çok samimi ıstıraptır.

Bir insanın bir yakını kaybetmekten üzüntü duyması doğaldır. Ancak bu üzüntülerin dile getirilişı her zaman aynı derecede başarılı olmaz. Haleti başarılı bir mersiye yazmıştır.

Şunu da belirtmek gerekir ki Haleti'nin üzüntüsünün çokluğu, ölen kişinin bir evlat oluşu yanında çevresine kendisini saygıyla kabul ettirebilmiş değerli bir insan oluşuyla ilgili görünse de, onun bu şiirde gördüğümüz karamsarlığında kendi mizacındaki alınganlık özelliğinin ve devrinin siyasi, sosyal kargaşasının da payı olduğunu kabul etmek gerekir. Şairin özel hayatının inişli çıkışlı olduğu bilinmektedir. Yirmi yaşlarında müderrislik sıfatını kazanan sanatçı aynı zamanda devrinin sözü dinlenir bilginlerindendir. Böyle üstün bir niteliğe sahip olduğu ve saray çevresinde önemli hizmetler yapmış bir aileden geldiği için nayatı boyunca müderrislikler, kadılık, Anadolu ve Rumeli Kazaskerliği görevlerine getirilmiş,

(x) Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü Türk Dili Okutmanı

zaman zaman terslikler ve dedikodular sonucu görevini bırakmak zorunda kalmıştır. Bu olaylar onun psikolojik durumunu etkilemiştir. Şairler gibi duyguları çok hassas insanların hayatlarındaki olaylardan etkilenmelerini doğal karşılamak gerekir. Herhangi bir insanın bile çevresinde olanlardan kopuk yaşaması mümkün değildir.

XVII. YY genelde Osmanlı İmparatorluğunda bunalımların, çatışmaların, kargaşaların çokça görüldüğü bir devirdir. Şairlerimiz bazan doğrudan bu olaylara değinmeseler de, onların baskısıyla iç dünyalarına kapandıkları, hayata karamsarlıklarla baktıkları görülür. Haleti'deki kırgınlıkta böyle bir karamsarlığın payı olduğu da muhakkaktır.

Haleti düşüncelerini Divan Şiiri'nin mazmunlu, süslü ifadesi içinde anlatmaktadır. Şair XVII. yy'ın "sebk-i Hindiçi" anlayışı içinde yetişmiştir. Karamsarlık ve süslü anlatım bu edebiyat anlayışının en belirgin özellikleridir. Haleti bu anlayışa uygun olarak çok benzetmeler yapmış, somut kavramları soyutlaştırmış, soyut kavramları somutlaştırarak hayatı, olayları ve onlarla ilgili düşüncelerini daha etkili bir biçime sokabilmiştir. Aşağıda verdiğimiz bu benzetmeler Divan Edebiyatı'nda yaygın olarak görülen örneklerdendir:

Oğlu: Serv-i rana II/4, lulu-yı y' κ dane III/2, dıraht-ı nev-zuhur IV/9,
Dünya: Rubah-ı cihan-ı hilekâr II/9, saki II/10, cisr-i köhne IV/1, gülzar-i
fena IV/9 suret-baz V/1, asyab VI/1
Şairler: Cihan tutileri III/6. Can: Safha V/2 Ümid: Kişt-i zar VII/5 Ecel:
Pençe-i şî III/8

Doğadaki, insan hayatındaki çelişkiler düşüncelerin kavranmasında çok etkili olduğu için şair yer yer bunlardan yararlanma yolunu seçmiştir.

Ab-ı hayat=Gubar-ı gam I/4, Merhem=Zahm I/9, Neva-yi işret-efza=Ahengi melal-engiz-i matem II/8, Bişezar-ı naz=Pençe-i şîr-i ecel III/8, Merg=Hegam-ı civanı IV/10, Nâdân=Ehl-i dil V/5, Dil ehli = Ağyar VI/2, Rakîb = erbab-ı aşk VI/3, Katil etmek= Muhabbet VI/7, Taht= Hak ile yeksan olmak VI/9, Sudmend=Zâr VII/1, Ebkâr-ı efkâr=Nebatün-na'ş VII/3.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere Haleti'nin mersiyesinde hakim olan duygu, oğlunun ölümünden duyduğu acıdır. Sanatçı olaylara ve tümüyle hayata, dünyaya bu acısının etkisiyle subjektif olarak bakmakta, her şey ona çok olumsuz görünmektedir. Şöyle ki ona göre Dünya-Felek: fani ve suret-bazdır V/1, Şanı halkı öldürmek olan bir kavramdır V/3, çeşmesinden zehr akar V/4 , cahili göğçe çeker, dil ehlini toprağa salar V/5, mizanı bozuktur V/6, pervaneyi yakar, ağyara hizmet eder V/6, andelibin varını berbad etmiştir V/7, belalarla doludur V/8, kötülüğe doymaz V/10, bütün dünya halkını ağlatır VI/1, değirmenini, ağlattığı insanların gözyaşlarıyla döndürür, ağyara iltifat eder, dil ehlini ağlatır VI/2 rakîbi vasl ile sevindirir, aşk ehlini inletir VI/3, Yakub'un gönlünü, Yusuf'un makamını zindan etmiştir VI/4, yer altında hazineler saklar VI/5, önce mihman eder sonra öldürür VI/7, durmadan kan döker, hiç acıması yoktur VI/8, şahları gaflete düşürüp sonra tahtlarından indirir. VI/9

Yukarıda belirttiğimiz özellikleriyle insanlara acı veren dünya ve felektan yakınan Haleti Divan Edebiyatı'nın genel görünümüne uymaktadır. Yani bu yakınmaları Haleti'ye özgü davranış saymak doğru olmaz.

Divan şiirinde temel tema "aşk"tır. Aşkın öğeleri ise "sevgili-aşık-rakib" tir. Haleti kendisi büyük ıstıraplar çekerken, feleğin rakibe daha mutlu bir hayatı layık bulmasını çekememektedir. VI/3 Zaten divan şiirinde rakib aşkın en büyük düşmanıdır, ona acı çektirmek için büyük bir gayret içindedir. Şaire göre feleğin böyle aşığı ağlatıp rakibi mutlu etmesi haksızlıktır VI/3.

Her insan gibi Haleti de kendi duygularına uygun bir dünya ve hayat düzeni hayal etmekte, mevcut dünya ve hayatı genel olarak haksız ve adaletsiz bulmaktadır. Bu dönün çarh öylesine kötüdür ki onun kötülüğünü görmeyen kalmamıştır VII/6. Gökteki kubbeler adeta dünyaya ölüm yağdırmakta ve bununla da övünmektedirler. V/3

Haleti bu şiirinde duygularını anlatmaya çalıştığı için söz oyunları yapmaktan ziyade mana sanatlarından özellikle de benzetme sanatından yararlanmıştır: ahsemüm I/8, cefâ - dâğ I/9, belâ - zahm I/9, çarh - peleng II/6, devrân - sâki II/10, sipihr - mir'ât IV/4, gönül - âyine IV/7, dünya - âsyâb VI/1, dünya - şîr-i ner IV/6, âhîret - adem mülki IV/1

Divan şiirinde düşünceye kuvvet kazandırmak için dini ve mitolojik kişi ve olaylardan yararlanma bir yöntemdir. Aynı anlayışla Haleti de şu isimlerin bilinen özelliklerinden yararlanma yolunu seçmiştir. Hz. İsa, Hızır I/3, Dahhâk-mar, Süleyman-mûr II/1, İskender-mir'ât II/2, Hz. Yakub VI/4, Hz. Yusuf VI/5, Behram VI/6: Dahhâk, şeytanın tükürmesiyle omuz başlarında yılan başı biçimde ur peyda olan, bu urların verdiği ıstıraptan kurtulmak için her gün iki insan öldürterek beyinlerini onlara süren, edebiyatta Firavun, Nemrut, Hülâgu gibi zulüm timsâli olmuş bir kişidir.

Hz. İsa dört büyük peygamberden biridir, nefesiyle ölüleri diriltme mucizesine sahiptir.

Hz. Süleyman, peygamberlikle saltanatı birleştiren, tahtına rüzgara taşıyan, olağanüstü bir güce sahip yüzünün sahibi olan, karıncalardan ikram görmüş, menkibelere konu olmuş bir şahsiyettir.

İskender, Kuran'da da adı geçen, Aristo tarafından yapılmış, çok uzakları gösteren bir aynanın sahibi olan, Hızır'la birlikte âb-ı hayat'ı arayıp bulamayan, İran mitolojisinde adı çok geçen bir kişidir.

Hz. Yakub ve Hz. Yusuf peygamberdirler, hayatları boyunca büyük acılar çekmiş sabır ve dürüstlük sembolü kişilerdir.

Haleti'nin mersiyesindeki ıstırapın kaynağı olan ölüm, insanlığın doğuşundan beri hep hayatın istenmeyen bir yönü olarak görülmüş ve hep yakınmalara konu olmuştur. Haleti müslüman bir şair olduğu için ölümden hem

yakınmış hem de acı da olsa onu olduğu gibi kabul edip teselli aramanın doğru olacağına işaret etmiştir. Haleti'ye göre ölüm, herkese eşit davranır, karşısındaki ne kadar büyük olursa olsun yerle bir eder II/1,2 ecel insanı hiç beklemediği bir anda yakalar, ondan kurtulmak imkânsızdır III/8, Hz. İsa ve Hızır'la arkadaş olmak da insanı ölümden kurtaramaz I/3, insanı yokluk sahrasına götüren ölüm en taze fikirleri bile ölü hale getirmektedir VII/3

Müslüman toplumlarda olayların oluşum ve gelişiminde olağandışı güçlerin etkili olduğu düşünülür. İstenmeyen olayların ancak görülmeyen gizli güçlerce hazırlandığını düşünmek olağan görülür. Haleti de kendi başına gelen bu üzücü durumun talihin kötülüğünden ve kötü niyetli güçlerden kaynaklandığını düşünmektedir. IV/3, III/10, IV/1

İnsan hayata duygusal olarak bakarsa onu kendi duygularına uygun bir biçimde görür. Haleti çok sevdiği oğlunu kaybettiği için çok üzgündür ve hayatı simsiyah bir tablo gibi görmektedir: Oğlunun ölümüyle talih mumu sönmüş, umutlar dökülmüştür. Olay sadece babayı değil bütün kâinatı etkilemiştir; bütün alem gamlanmış I/4, pervaneler inlemeye başlamış, bülbüller susmuştur I/7. Bu durum olayın olağanüstülüğünü göstermektedir. Çünkü bülbülün susması, pervanenin de ses çıkarması mümkün değildir. Şaire göre bundan böyle dünya gül bahçesinde artık parlaklık olmaz, insanların ahları bütün göğü kaplayarak her yeri ve her şeyi karartmıştır. I/8. Kudret ressamı yokluğu insan canına yazarak herkesi hayran ve şaşkın etmiştir. V/2 Bu durumun anlaşılması ve benimsenmesi şaire göre mümkün değildir.

Durmadan değişen alem insanı da bir an içinde şekilden şekile sokmuştur. Böylesine istikrarsız bir dünyaya güvenmek mümkün değildir VII. Acımasız ve böylesine hilekâr olan bir varlığa hiç kimse dost olamaz. I/2, II/9

Çektiği acılardan bıkan şair bu hayatın eğlencesini çok gereksiz görmektedir. Çünkü önce mutlu olup sonra mutsuz olmak insanları daha çok üzer. II/8. Dünya da hiç safa bulmayan şair öylesine karamsardır ki, artık hiç kimseden durumun değiştirilip güzelleştirilmesini istemiyor, her şeyin yıkılıp yok olmasını istiyor I/7 Güzel duyguları dile getiren kalemine de artık yazmamasını öneriyor. VII/4.

İnsan, değerlendirmelerinde subjektif olursa çelişkilere düşebilir: Bin yıl da sürse bu hayatın geçici olduğunu bilen şair yine de bir gencin ölümünü uygun bulmaktadır. IV/10. Objektif düşünebilseydi şair oğlunun ölümünü de doğal bir olay olarak kabul etmesi gerekirdi.

Sevilen varlıklar subjektif olarak değerlendirildikleri için bütün özellikleriyle eşi, benzeri olmayan varlıklardır. Haleti kaybettiği oğlunun çok büyük bir acının kaynağı olduğunu anlatmak için, onun güzellik ve üstünlüklerini şu benzetmelerle anlatmaktadır: O bir hazinedir III/1, Lulu-yı yek danedir III/2, melek-haslettir III/3, şirin söz sahibidir III/6, tavus-i kudsidir III/7, bağ-ı ndvana layık bir insandır III/7, dıraht-ı nev-zuhurdur IV/10

Haleti, içinde bulunduğu duruma kaderiyle düşmüştür. Bu değişmesi ve acısının sona ermesi mümkün değildir. İnsan, acısını azaltmak için ağlar, feryad eder. Çok geçmeden bu yolun da bir çare olmadığını anlar. Bunun içindir ki Haleti de, ne kadar ağlasak inlesek faydası olmaz, artık sözü fazla uzatmamak gerekir, der. VII/1,2 Kendisi için haşe kadar sürecek bu acının etkisiyle adeta kâinatın düzeni bozulmuştur: Bazı yıldızlar kendilerini çok kalesinden yere atmış IV/5, bütün yıldızlar sarhoş olup yere düşmüş, gönül ateşi göğü yakmış IV/6, gönül aynası kırılmıştır. IV/7

şair dargın ve kırgındır. Dargınlık ve kırgınlıklar muhatapların birbirine yakınlaşmasıyla giderilebilecek sosyal ve psikolojik bir olgudur. şairin kırgın olduğu makam ilahidir ve erişilmesi mümkün değildir. Bu durumda inanan bir insan için en emin teselli yolu kadere razı olup İlahi güce sığınmaktır. Çünkü din ve tasavvuf düşüncesine uygun yaşamanın gereğine inanan insanlara göre "gerçek ve ideal alem" ahirettir. Öyleyse gafletten kurtulup bütün hazırlıklar ahirete göre yapılmalıdır. Haleti de bu yolu seçiyor, çok üstün özelliklere sahip olan oğlunun huriler gibi ebedi cennete gitmesi, bu dünyada bulamadığı mutluluğu orada bulması için Allah'a duaya başlıyor. VII/9,10.

TERKİB-İ BEND (MERSİYE)

I. B.

v --- / v --- / v --- / v ---
Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

Meded kim h^Vâb-ı gafletde yaturken ser-be-ser `âlem
Uyardı âh-ı cân-sûz-î müsibet şîven-i mâtem

Aceb gaddâredür dünyâ helâk etmek mukarrerdür
Aceb mekkâredür `âlem bulunmaz aña bir mahrem

Zemîn u âsmânı heşt ederseñ çâre yok mevte
Gerek Hızr ile hem-pâ ol gerek `İsâ ile hem-dem

Eder hınk-i sipihr-i tünd-rû mâdâm kim cünbiş
Olur âb-ı hayât-ı halk-ı `âlem pür gubâr-ı gam

Ne mihrinden safâ l'lduk ne encümden recâmuz var
Muhassal bâg-ı ge. l'nda ne gül kalsun ne hod şebnem

Re'is-i ehl-i dil gir. i bugün keşf-yi tâbûta
`Adem deryâsına saldı esüb bâd-ı fenâ muhkem

Söyüdü şem`-i ikbâli döküldi verd-i âmâli
Bu gam pervâneyi nâlân eder bülbülleri ebkem

Ne revnak kaldı dünyâ gülşeninden şimdiden soñra
Semûm-ı bâd-ı âh etmez sipihrüñ sebzesin hurrem

Bu bir dâg-i cefâdur cânâ kim tâ haşre dek işler
Bu bir zahm-ı belâdur kalbe kim olmaz buña merhem

Ser-i erbâb-i `irfân oldugın bilmez misin anuñ
Niçün başına kasd etdüñ felek erbâb-ı `irfânuñ

II. B

Şeh-i rûy-ı zemîn olsân zamâne hâk-sâr eyler
Süleymân ile Dahhâk'uñ karñin mûr u mâr eyler

Ne hâsil dehre İskender gibi hükm eyleseñ çünkim
Komaz âhır felek mir'ât-ı tab`un pür gubâr eyler

Hadeng-endâz-ı çarhuñ tîr ile kavsi müheyyâdur
Dem-â-dem nâvek-i peykân cefâsı cânâ kâr eyler

Hemîşe hâk ile yeksân eder bir serv-i ra`nâyı
Sirişk-çeşm-i ehîbbâyı gamından cûy-bâr eyler

Gedâ-yi bî-rivâ ölsün şeh-i zerrîn-kabâ olsun
Bu râh-i pür-hatardan herkes elbette güzâr eyler

Pelâng-i çarh-ı mağlûb eyleyen şîr-i neri dünyâ
Gu.âr-ı gam verüb âhir zebûn u dil-figâr eyler

Der-âgûş eylerin derken çıkarur nâ-gehân cânın
Zen-i devr-i zamâne kangı merdi kim kenâr eyler

Gerekmez mutrib-ı dehrüñ nevâ-yı `işaret-efzâsı
Çün âhengi-i melâl-engiz-i mâtemde karâr eyler

Bu rubâh-ı cihân-ı hile-kârüñ etdügin halka
Ne şîr-i deşt eder hergiz ne bîr-i kühsâr eyler

Mey-i `işaret diyu bir câm sunsa sâki-yi devrân
Mezâkuñ telh edüb âl kılur âhir gözün giryân

III. B

`Aceb kıydı felek medhi gibi merd-i suhendâna
`Aceb gencîmeden avrıldı hakkâ kim bu vîrâne

Mezân üzre toprak dökdürürse tañ mıdur gerdûn
Yitürdi nâ-gehânî şöyle bir lû'lû-yi yek-dâne

Zemîn içre bulunmaz öyle bir zât-ı melek-haslet
Revâdur çıksa halkuñ nâlesi gerdûn-ı gerdâne

Ehibbâ gûş edince bu peyâm-ı mihnet-encâmı
Kabâlar çâk çâk oldu yakalar indi dâmâne

Bu rûz-ı hasret-endûzı görüb sabr eyleyen kimdür
Meger dem-beste ola kudreti kalmaya efgâna

Dökerler eşk-i hasret vâd edüb güftâr-ı şîrinin
Cihân tûtüleri hep âl olurlar boyanub kana

Fenâ gül-zârını seyr etdi birtâvûs-ı kudsîdür
Safâsın bulmayub hergiz çekildi bağ-ı ndvâna

Gezerken bîşe-zâr-ı nâz içinde emn-i hâtırla
Erişdi pençe-i şîr-i ecel nâ-geh giribâna

Düşer miydi o mîr-i meclis-i erbâb-ı `irfânüñ
Bisât-i `işretin tayy-eylemek sâki-yi devrâna

Kanı ol dîde-i erbâb-ı tab`a merdüm-i bînâ
Aña çeşm-i bed-i eyyâm erişdi oldu nâ-peydâ

IV. B.

Seferdeyken `adem mülkine âheng-i sefer kıldı
Bu cîsr-i köhneden gâyet şitâb üzre güzer kıldı

Fenâdur yazılan gördi ru'ûs-ı halk-ı `âlemde
Rızâ verdi kazâya bir gün evvel terk-i ser kıldı

Gezend erdi aña çeşm-i bed eflâkden âhır
Egerçi kevkeb-i ikbâl birkaç gün nazar kıldı

Görünmez kimseye rûy-ı emel şimden-geru hergiz
Duhân-ı âh mir'ât-ı sipihri pür-keder kıldı

Sitâre atdı burc-ı kaf a-i eflâkden kendin
Kaçan kim hâtif-i gaybî bu mâtemden haber kıldı

Olub ser-geşte-i gam düşdi hâke ser-be-ser encüm
Çıkub soñra sipihri âteş-i dil pür-şerer kıldı

Şikest oldı gönül ây: esi seng-i cefâlardan
Dil ehli sînesin şemş:r-i hicrâna siper kıldı

Dırğa sebze-i ümmid hergiz olmadı hâmil
Egerçi hâk-i kabrin dîde-i ahbâb ter kıldı

Bu gül-zâr-ı feñanuñ bâg-bânı pîr-i fânîdür
Dıraht-ı nev-zuhûrı bilmeyüb kasd-i zarar kıldı

Bekâ yok gerçi kim bih yıl da olsa zinde-gânide
`Aceb müşkildür ammâ merg hengâm-ı civânîde

V. B.

Koyar bir an içinde nice şekle hâl-i insânı
Hakikat özge sûret-bâz imiş bu `âlemi fânî

`Adem resmin yazar nakkâş-ı kudret safha-i câna
Görenler hâk-rîzin oldılar hep deng u hayrânı

Sipihrüñ her biri katre-i sîm-âba beñzer kim
Cihân halkını anuñ dem-be-dem öldürmedür şânı

Dem-â-dem çeşmesinden zehr akar gerdûn-ı gerdânuñ
Ne sanur halk-ı `âlem pertev-i mihr-i dirahşânı

V/2 câna : Ü3 ve Ü5 - hâle

Çeker nâdânı eflâke salar ehl-i dili hâke
Bozuldı nâkid-i dehrüñ `amelden kaldı mizânı

Felekdür `andelîbüñ varını ber-bâd edüb dâim
Veren bâd-ı sabâya her seher gül-berg-i handânı

Felekdür nâr-ı gayretle yakub pervânenün cânın
Hemîşe meclis-i agyâra ilten şem`-i sûzânı

Bu kühsâr-ı belânüñ seyl-i idbârı nüzûl etse
Harâb eyler binâ-yı devlet-i şâh-ı cihân-bânı

O bir peykân için âlûdidür tîr-i gam-ı dehrüñ
Değüldür efser-i şâh-ı cihânda lâ`l-i peykânı

Fenâsından cihânüñ kimse yok hisse-gir olmaz
Ne merdüm-h `âr olur kim hep yese dünyâyı sır olmaz

VI. B.

Sirişk-i çeşm-i halkı ey felek rîzân eden sensin
Anuñla âsyâbuñ turmadın gerdân eden sensin

Harîm-i ilüfât-ı yâra agyân kılub mahrem
Dil ehlin şem` veş diñletmeyüb giryân elden sensin

Rakîbe şevk-i bezm u vasl ile raks etdürüb her dem
Dil-i erbâb-ı `aşkı ney gibi nâlân eden sensin

Dil-i Ya`kûb'ı döndürdüñ gam-ı hicr ile zindâna
Mekân-ı Yûsuf-ı Ken`ân'ı hod zindân eden sensin

Nola şemşîr-i mihr u tîg-i Behrâm'ı tılısm etsek
Yer altunda nice gencîneler pinân eden sensin

Geceyle halkı bir bir öldürürşin erte ammâ kim
Yine mâtem-serâlarda bile efgân eden sensin

Kimi kim hançer-i bî-dâd ile katl etmek istersin
Muhabbet sûretinde evvelâ mihmân eden sensin

`Aceb mi her şebân-geh olsa hûn-âlûde dâmânüñ
Çeküb tîg-i sitem gün başına biñ kan eden sensin

Edüb her şehr-yân ser-gerân-ı bâde-i gaflet
Yıkub tahtından âhır hâk ile yeksân eden sensin

Senüñ de ey Felek hâk ile yeksân olduğün görsek
Dil-i ehl-i musîbet gibi vîrân olduğün görsek

VII. B

Bilürsin sûd-mend olmaz ne deñlu eylesek zârî
Şeb-i mâtem gibi ey Hâleti uzatma güftârî

Koyum murg-ı revânî sidre şâhın bu yaña gelmez
Ne deñlu nâle vü feryâd ile olsân taleb-kârî

Husûsâ kim bu mâtemden perîşân eyleyüb gerduñ
Nebatü'n-na`şe döndürdi hemân ebkâr-ı efkârî

Gel açık tutma dükkân-ı devâtî şimdiden-soñra
Metâ`-ı derd-i vâlâmuñ yeter germ oldu bâzârî

Ümîdüñ kişt-i zârın yakdı çünkim sarsar-ı mihnet
Aña sarf etmek olmaz reşha-i kilik-i güher-bânî

Cihân halkını hep kendün gibi bî`aklı u hûş etme
Ko bir pâre lisânufîdan bu kâr-ı dehşet-âsârî

Bütün dünyâda bilme z var mı kim bildürmek istersin
Cefâ-yı devr-i gaddârî belâ-yı çarh-ı devvânî

Bu tûmâr-ı tavîlü'z-zeyli tayyetmek münâsibdür
Du`adur şimdiden soñra ana âyin-i gam-h`ânî

Hudâ çün ravza-i cennet pür-envâr eyleyüb kabrin
Aña kim pâye kalsun rütbe-i vâlâ-yı ebzânî

Anuñ dârü'l-karân kasr-ı firdevs-i berîn olsun
Gıdâsı ni`met-i dîdâr yârî hûr-ı`ayn olsun